

Puigneró: procés a la indústria

El cas de Josep Puigneró, l'empresari condemnat a presó per delictes ecològics, posa de manifest que la indulgència social cap a les indústries que perjudiquen el medi no dona gaire més de si. I té amb l'ai al cor dos mil treballadors de la comarca d'Osona.

El primer empresari que compleix condemna penal per delictes ecològics, Josep Puigneró, gaudeix finalment del règim obert penitenciari, tal com s'havien proposat des del mateix moment de la sentència els advocats defensors, la seva família i diferents sectors polítics, econòmics i sindicals catalans. A partir de l'endemà de Reis, 7 de gener, Josep Puigneró, natural de Sant Bartomeu del Grau (Osona), només ha d'anar a dormir a la presó els dies feiners, mentre que durant el dia i els caps de setmana queda en llibertat.

Des del 17 d'abril passat, quan va ingressar a la presó de Can Brians, les peripècies d'en Puigneró han estat tan intenses com la seva llarga trajectòria d'empresari cotoner. El primer senyal concret que el cas Puigneró tenia una consideració social i política "diferent" d'altres casos delictius va arribar el 27 de juny, quan el govern de la Generalitat de Catalunya va concedir a l'empresari el tercer grau, el règim obert. El 26 d'agost, però, va ser revocat i Josep Puigneró va tornar a ingressar a presó, aquesta vegada a Quatre Camins, a la Roca del Vallès. Finalment, el 22 de desembre passat, el Departament de Justícia de la Generalitat va concedir-li dos permisos extraordinaris de Nadal (del 24 al 28 de gener i del 31 al 6 de gener) i el règim obert a partir del dia 7 de gener. Ara bé, encara que estigui en règim de semilibertat, Josep Puigneró haurà de complir la

sentència imposada pel Tribunal Suprem el 18 de febrer passat: quatre anys de presó major i dos mesos de presó menor, una multa de 7,5 milions de pessetes i la restauració de la riera de Sorreigs al seu estat natural. Una sentència que ha estat objecte d'un gran debat públic.

Però al marge de la sentència, una gran majoria de l'opinió pública sembla que està d'acord

Els sindicats diuen que el ritme de producció de l'empresa durant l'absència de l'empresari Josep Puigneró ha estat "normal".

amb la concessió del règim de semilibertat per a l'empresari i creu que els quatre anys de presó són una mesura exagerada.

El mateix president del comitè d'empresa de Filats i Teixits Puigneró, SA, Primitivo Cerezo, es va mostrar satisfet quan va saber-se que Puigneró aniria a casa per Nadal: "a veure si així, amb el seu retorn, l'empresa va més bé". I els principals detractors del comportament de Puigneró en matèria de medi ambient, els ecologistes, també s'han declarat

favorables al règim obert penitenciari, "sobretot si contribueix a establir la responsabilitat civil de l'empresa en la restauració a l'estat natural de la riera de Sorreigs". El president del Grup de Defensa del Ter, Toni Ballús, considera que la pena de presó que compleix Puigneró és dura però és un bon exemple per als altres industrials, perquè els farà redreçar els hàbits de conducta ambiental.

Mentre tothom hi diu la seva i el convicte compleix condemna en règim de semilibertat, l'empresa Filats i Teixits Puigneró continua treballant i facturant "amb normalitat", tot i que, en paraules del portaveu del comitè, Primitivo Cerezo, "l'absència del màxim dirigent de l'empresa es va notar sobretot els primers dies de la condemna i, també, a l'hora de prendre les grans decisions". De tota manera, els sindicats diuen que el ritme de facturació i producció de l'empresa durant el temps d'absència de l'empresari ha estat "normal", i l'ambient laboral "bastant tranquil".

A casa per Nadal. La previsió que van fer un mes enrere els experts penals sobre la concessió del tercer grau penitenciari a Josep Puigneró és avui una realitat. El 22 de novembre l'industrial osonenc complia la quarta part de la condemna, circumstància que dona dret a accedir al tercer grau normal de règim obert, sempre que l'interessat compleixi

unes quantes condicions. Puigneró compleix les de bona conducta, bona inserció a la presó, feina estable, família i garanties de fer una vida honrada en llibertat. L'únic punt discutible és si continuarà contaminant o no, circumstància per la qual va ser condemnat. Els seus representants legals asseguren que l'empresa ha posat totes les mesures necessàries per corregir les irregularitats i té voluntat de mantenir aquesta conducta.

Tot l'afer Puigneró ha tingut molta repercussió en l'opinió pública pel fet de ser el primer empresari de l'estat condemnat a presó per delictes ecològics. Segons l'acusació particular, el Grup de Defensa del Ter, l'industrial s'ho va guanyar a pòls, "va demanar a crits que li fessin justícia". I és que la història de denúncies a l'empresa d'en Puigneró va començar ja fa dotze anys.

El 1978, l'empresari va tenir la primera denúncia presentada per un ramader que es queixava de la mort d'una trentena de xais que havien abeurat a la riera de Sorreigs. Des d'aleshores, diferents

denúncies de l'Ajuntament de Santa Cecília i de l'empresa Aigües Vic es van anar succeint per causa de la contaminació procedent de la depuradora de la factoria tèxtil de l'empresari, que provocava el mal estat de les aigües. Però els problemes importants per a Filats i Teixits Puigneró van començar el 1991, quan el cas va passar de la via administrativa a la judicial: el febrer d'aquell any, la Fiscalia de Barcelona va presentar una querrela criminal contra l'empresa per presumpte delictes ecològics.

El procés es va prolongar fins el passat 18 de febrer, aviat farà un any, quan la sala segona del Tribunal Suprem dicta sentència: quatre anys de presó, multa, l'atribució de la responsabilitat civil... i la restauració de la riera de Sorreigs al seu estat natural. Les proves, els abocaments de la depuradora d'en Puigneró, demostren a parer dels jutges el delictes ecològic.

Els ecologistes de la comarca, de tota manera, diuen que no han estat mai d'acord amb la pena de presó imposada a l'empresari.

"Només volíem justícia", explica el portaveu Toni Ballús. El secretari del Grup de Defensa del Ter, Pere Dot, afegeix: "a nosaltres només ens interessa la recuperació de la riera de Sorreigs", perquè "al capdavant qui jutjarà serà la mateixa riera". La sentència, diuen, marca "un abans i un després. Molta gent n'ha pres nota. Hi ha hagut un procés de conscienciació accelerat. Però fins que no hi ha hagut presó, no hi ha hagut conscienciació. Es així de lamentable".

Quant a la situació personal d'en Puigneró, que ha provocat reaccions de suport a mitja comarca, Toni Ballús opina que "s'hi ha posat ell sol, a la presó. Hi ha insistit molt amb el seu comportament"; i és que Puigneró "no té solament problemes amb la justícia des del punt de vista ambiental -diu Pere Dot-: tampoc no té els pous legalitzats, té una depuradora sense permís municipal... Considera que qualsevol permís és un destorb i sempre juga amb el xantatge dels 2.000 llocs de treball".

Per als ecologistes, però, "la

Josep Puigneró, davant d'una màquina de teixir de la seva fàbrica. Empresari singular, Puigneró sempre ha donat poca importància al compliment estricte de la llei en les activitats de l'empresa.

Alcalde durant dues legislatures

A més d'empresari, Josep Puigneró va ser alcalde de Sant Bartomeu, el seu poble, durant vuit anys, del 1979 al 1987. En les primeres eleccions democràtiques als ajuntaments, el 1979, Puigneró aconseguí l'alcaldia sota les sigles de Convergència Democràtica, però en les següents, les del 1983, va continuar com a alcalde sota el paraigua polític de la formació Sant Bartomeu Independents. Molts dels permisos d'ampliació de la indústria de què l'empresa no disposa corresponen a aquests vuit anys. Fonts municipals han assegurat que l'empresa Filats i Teixits Puigneró sí que té els permisos legals d'obertura de la fàbrica i també té el permís i la llicència d'activitats, però no té tots els permisos en regla perquè li manquen alguns permisos en concepte d'ampliació i modificació d'activitats. Tota aquesta situació, que ha sortit a la llum pública arran de la condemna de Puigneró, complica el debat entre els detractors i els partidaris de l'empresari. N. O.

JORDI PUIG-EL 9 NOU

Manifestació de treballadors de Puigneró i veïns del poble en suport de l'empresari. Els negocis de Josep Puigneró tenen un fort pes social i econòmic a Sant Bartomeu.

primera corresponsable que Josep Puigneró sigui a la presó és l'administració, per l'incompliment de la seva missió, ja que durant vint-i-cinc anys que ha tingut la responsabilitat civil de l'empresa no ha fet mai cas de les denúncies. La via administrativa no ha estat efectiva i finalment s'ha passat a la via judicial. Moment que ha coincidit amb la reforma del codi penal que castiga el delictes ecològic amb la presó."

Filats i Teixits Puigneró, SA, és la primera empresa tèxtil dels Països Catalans en capacitat productiva i en nombre de treballadors. L'empresa osonenca ha estat sempre puntera en el camp de la modernització tecnològica i aquest factor ha estat clau per a la seva supervivència durant el període de reconversió i decadència del sector tèxtil. Puigneró és també l'empresa tèxtil més important pel que fa a llocs de treball, amb un total de 2.211 treballadors

(730 a la fàbrica de Sant Bartomeu, 886 a Roda de Ter i 595 a Prats de Lluçanès), un 4% de la població d'Osona. Pel que fa a facturació, és la segona de l'estat. L'any passat va tenir unes vendes de 19.130 milions de pessetes, que només va superar Algodonera San Antonio, amb una facturació de 22.630 milions de pessetes.

Una sentència molt ambiciosa. Encara que la condemna a presó és la part de la sentència que ha aixecat més polseguera, l'obligació de retornar la riera del Sorreig al seu estat natural probablement esdevindrà l'aspecte més conflictiu en el futur. Josep Puigneró haurà de vetllar per sempre més a favor de la recuperació de l'estat natural de la riera de Sorreig. De moment, ja s'ha notat una millora: fa quinze anys no hi havia vida i avui el seu estat permet una vida mínima. "Ara hi ha un tipus de cuc que viu a la Tutta de Sorreig, el cuc vermell", explica Toni Ballús, "però la recuperació de l'estat natural de la riera és més complicat. De fet, la natura es recupera ella sola si es deixen d'abocar les substàncies perilloses".

Les solucions per complir la sentència i retornar l'indret al seu estat original són bastant confuses i semblen poc factibles. Uns opinen que una alternativa seria construir una canonada fins al riu Ter, ja que al riu les normes són diferents per la dissolució dels abocaments. Però aquesta possibilitat significaria endegar un projecte faraònic. Un segon camí és que l'empresa canviï de sistema de producció i prescindixi dels productes letals per al medi ambient. Però de moment el mercat no sembla que permeti tampoc aquesta via. Finalment, una tercera via és tancar l'empresa, però això ningú no s'ho planteja perquè es quedarien sense feina dues mil persones, que en una comarca com Osona provocaria un daltabaix enorme.

L'empresari osonenc haurà d'anar amb peus de plom en la qüestió ambiental, perquè la vigilància administrativa, judicial i civil serà exhaustiva, com ho va

demostrar a finals de novembre la detecció de contaminació provocada per la planta de cogeneració de la fàbrica, que utilitza fuel com a combustible.

La Comissió Territorial d'Activitats Desclassificades de la Generalitat va enviar un informe a l'Ajuntament de Sant Bartomeu del Grau que anunciava que els efectes de l'ús del fuel en la planta de cogeneració per produir energia tenien conseqüències negatives, perquè se superaven els nivells legals d'emissió de gasos. I al mateix temps, la comissió traspassava la decisió sobre aquest afer al consistori municipal. A l'Ajuntament, on no reneuen de la seva responsabilitat en els afers locals, es lamenten, tanmateix, que a ningú –i, per tant, tampoc al govern de la Generalitat– li agrada tenir la responsabilitat sobre una controvèrsia que té en joc dos mil llocs de treball.

Fonts municipals –que tenen ara la patata calenta– han assenyalat que l'ajuntament del poble prendrà totes les mesures necessàries per tal que l'empresa Filat i Teixits Puigneró compleixi la normativa vigent, però sense superar les possibilitats de l'empresa, perquè no la volen ofegar. És el que van fer el 28 de novembre passat, en ple extraordinari, quan van ordenar la parització de la planta de cogeneració mentre aquesta funcioni amb fuel. Arran d'això, l'empresa fa proves amb gasoil per veure si així la planta pot funcionar sense vulnerar la llei, possibilitat recollida en un informe de la Generalitat datat al novembre de l'any 1996.

Alguns sectors empresarials expliquen que és estrany que s'hagi denunciat l'ús del fuel en la planta de cogeneració de Sant Bartomeu del Grau, perquè la majoria de grans empreses utilitzen el fuel –encara que sigui contaminant– perquè disminueix enormement les despeses. Per això, a la comarca hi ha rumors que el problema del fuel és un senyal de la desconfiança que ara suscita l'empresa en alguns nivells de

Vinga fonts anònimes

Aquest reportatge és un bon exemple de com les regles del joc democràtic deixen de banda sovint la premsa. Des dels seus inicis, el cas Puigneró ha aixecat una gran polseguera a la comarca. Tothom hi diu la seva i tothom sembla tenir una opinió ben fonamentada del que passa i del que pot succeir, però ningú no vol que el seu nom i cognom surti publicat en relació amb el cas... La pressió social dels dos mil llocs de treball de l'empresa pot ser una de les raons, però segurament n'hi ha d'altres. Actualment, el funcionament de Filat i Teixits Puigneró és controlat de manera exhaustiva i directa pel Grup de Defensa del Ter, com a responsable civil del compliment de la sentència; pel fiscal de medi ambient, que investiga els efectes de la planta de cogeneració, i també és vigilat per l'Ajuntament de Sant Bartomeu. I fins i tot per l'enginyer industrial Jaume Rubio, conegut per la seva gerència en el pla de reconversió del tèxtil, que col·labora en la direcció de l'empresa amb el fill de l'industrial Josep Puigneró des del passat mes de setembre. **N. O.**

Puigneró surt de la presó. La pressió social i política per alleugerir la condemna de l'empresari ha estat constant.

l'administració que, temps enre, li havien donat suport.

Deutes amb la Seguretat Social i Hisenda. Diferents fonts neguen que Filat i Teixits Puigneró tingui deutes importants amb Hisenda i amb la Seguretat Social, com s'ha divulgat des de diferents mitjans. Però altres asseguren que el deute de l'empresa amb Hisenda en el darrer exercici es calcula en 2.775 milions de pessetes i amb la Seguretat

Social en 5.053 milions de pessetes (*Dossier Econòmic*, 10 de novembre de 1997). Un altre exemple de les incerteses que envolten el debat públic sobre el cas Puigneró, que es mou en la contradicció del recurs constant a la necessària confidencialitat sobre l'activitat d'una empresa privada, d'una banda, i a la implicació de mitja comarca en el futur d'aquesta empresa, de l'altra.

Núria Oriol